

Risum teneatis? Oroszország képviselője Genfben nagy beszédet mondott, amelyben figyelmeztette Európa államait arra a veszedelemre, amelyet a munkanélküliség állandó terjedése jelent. Beszédét egy angol lord nyugalomával mondta el, a statisztikai számok monoton idézésére szorítkozott és csupán beszéde végén tette le kezéből a statisztikai kimutatásokat, hogy kissé ironikusan odavágja Európának: Ime, így fest a kapitalista államok gazdasági élete! Egyetlen államban nincs munkanélküliség és ez — Oroszország! Persze azt elhallgatta, hogy Oroszországban azért nincs munkanélküliség, mert ott kényszermunkát végeznek az emberek és az orosz munkásoknak rosszabb a sorsuk, mint a kapitalista államok fegyenceinek. De azért ami igaz, az igaz: a kapitalista államokban valóban egyre nő a munkanélküliség és Genfben tényleg csak tanácskoznak, vitatkoznak. A szovjet-delegátusnak abban is igaza van, hogy ennek nem lehet jó vége, de az, hogy Európa kapitalista államait a szovjet képviselője figyelmeztesse a fenyegető veszélyre, az mégis csak — enyhén szólva — humoros.

Kultúra és műtrágya. A szappanfogyasztás emelkedése vagy csökkenése a kultúra fejlődésének hőmérője... Vannak ilyen biztos lázmérői a gazdasági kultúra fejlődésének is. Például a mezőgazdasági termelés színvonalát a legpontosabban jelzi, hogy mennyi műtrágyát használnak az országban. Mert ma már egyetlen európai állam sem engedheti meg magának azt a luxust, hogy megelégszik azzal a terméssel, amit a föld ingyen ad. Amikor Budapest uccáin a kofák amerikai almát és szilvát árulnak és Bécsben a magyar gabonakereskedő magával szemben találja az orosz és kanadai buza-exportőrt, a mezőgazdaság életéről a kérdés, hogy mennyi belterjese-

ben termeljen, mert a föld csak akkor ad mennyiségileg is, minőségileg is megfelelő termést, ha nem sajnáljuk tőle a műtrágyát, amely pótolja azokat az anyagokat, amelyeket a termés a földtől időnként elvon. És mit látunk? Magyarországon a műtrágyafogyasztás évről-évre csökken. Még két évvel ezelőtt — amikor azt hittük, hogy ennél rosszabb év már nem jöhet — 20.000 vagon műtrágyát használtak az országban, 1929-ben már csak 10.000 vagon fogyott, 1930-ban pedig alig 6000 vagon volt a fogyasztás. És a statisztikai kimutatások szerint még ezt a mennyiséget is a répaföldek, nagy bérletek használták, a kisgazdák szinte teljesen lemondtak a műtrágyáról. Épen fordítva, mint egyebütt. Németországban, Dániában a mezőgazdaság fejlődése a kisgazdaságok felé vezet, mert ezek jobban győzik munkával, — nálunk azt mondják a kisgazdák, hogy nem érdemes... Minek belterjesen gazdálkodni, műtrágyát használni, amikor a gabonának úgy sincsen ára?! Persze arra nem gondolnak a kisgazdák, hogy a kiuzsorázott föld mind rosszabb buzát ad és arra, hogy ha alacsony is a buza ára, mégis csak többet lehet kapni a több buzáért, mint a kevesebbért. A londoni konferencián Amerika és Oroszország hallani sem akartak arról, hogy csökkentsék a gabona-termelést, mert azt mondták: mi az exportból élünk, elég baj, ha olcsó az ár, annál inkább arra kell törekednünk, hogy több legyen belőle. Pedig, ha Amerika és Oroszország csak tíz százalékkal csökkentenék a gabona-termelést, már emelkednének az árak és lehet, hogy az amerikai gabonatermelés nem is fizetne rá a csökkentésre. Lehet, de nem biztos. Az amerikai gazda pedig semmit sem halandó kockáztatni. Mi nem vagyunk ennyire óvatosak. Sőt! Bizonyos, hogy a gabonaárak világpiaci alakulása mielőltünk függetlenül történik és egy

centtel sem emelkedik az ár, ha mi kevesebbet termelünk, de azért mi mégis előre lemondunk a többtermelésről és azt mondjuk, nem érdemes műtrágyát használni, mert úgyis sok a világon a gabona. El is fogjuk érni, hogy kevesebb legyen, csak hogy ez a hiány egyedül nálunk fog mutatkozni. A kevesebb buzáért persze persze kevesebbet kapunk. És ezt hívják nálunk takarékoskodásnak. Valóban megtakarítunk néhány pengőt a műtrágyáért, de elveszítjük a föld jövedelmének harmadát.

Amerika megmenti Európát. Az elszegényedett Európa menthetetlenül sülyedt mind mélyebbre és Németország már ott tartott, hogy a sorsa szinte megpecsételtnek látszott. Franciaország néma közönnyel nézte Németország vergődését. Ez a bámulatraméltó erős nép azonban az életösszön minden erejével védekezett az elbukás ellen. Vezető politikusi átrándultak Angliába és ott teljes őszinteséggel feltárták a birodalom helyzetét. Ugyanakkor Hindenburg szükség-rendeletet adott ki, amely olyan szörnyű terheket rakott a német nép terhére, hogy attól megdöbbentek odabent — és odakint. Odabent a nép szinte forradalomba vetette magát, itt-ott barrikád-harcok is voltak és a katonaság több ízben kivonult. Odakünn szintén megijedtek ettől a szükség-rendelettől. Hiszen nyilvánvaló volt, hogy Németország, az önérzetes nép ezeket a terheket már nem bírja. A kétségbeesés pedig rossz tanácsadó. Csak Franciaország őrizte meg továbbra is hidegvérét. A német-angol látogatás után az egyik vezető francia lap így referál a nagyjelentőségű tárgyalásról: a németek panaszkodtak, az angolok pedig közölték, hogy nekik is rosszul megy. Ekkor — mint most kiderül — Hindenburg még egy lépést kísérelt meg. Sürgőnyt küldött Hoverhez Amerikába, és férfias őszinteség-

gel közölte, hogy Németország összeomlás előtt áll. Akarja-e Amerika, hogy Európában a kaosz még tovább terjedjen, és hogy egy 70 milliós nép kétségbeesettségében cselekedjék. Hover és az amerikai politika megmutatták, hogy Amerikában amerikaiasan gondolkodnak. Hindenburg sürgőnye után Hover nyilatkozatot tett közzé, amelyben a világ tudomására hozza, hogy Amerika Európa segítségére siet. Nem szentimentalizmusból, nem jóságból, még csak nem is szórakozásból. Egyszerűen azért, mert nem akarja, hogy elveszzen az a sok millió dollár, amely Németországban fekszik. És azokban az országokban, amelyeket a német kaosz magával rántana a mélybe. Az amerikai ajánlat frappánsan egyszerű. Függesszünk fel minden háborús fizetést, — egyelőre egy évre. Amerika sem kér egy évig Franciaországtól és Angliától visszafizetést, még kamatot sem. Ne kérjenek az európai államok sem Németországtól. Anglia, Olaszország örömmel üdvözölték Hover nyilatkozatát. Franciaország egyelőre hallgat. Borzalom arra még csak gondolni is, ha Franciaország magatartásával arra engedne következtetni, hogy nem azért kérte a jóvátételeket Németországtól, mert azok nélkül a háborús veszteségeit pótolni nem tudta volna, hanem azért, hogy Németország elpusztuljon. Mert ezt mondaná az, ha Franciaország nem üdvözölné örömmel az amerikai javaslatot, amely nem kér tőle áldozatot, hiszen eddig azért nem engedett halasztást a németeknek, mert neki is fizetnie kellett Amerika számára. Most Amerika vár. Várjon Franciaország is. Aminthogy szívesen vár Anglia, Olaszország és Belgium. És közben Németország magához tér, dolgozni fog és majd jövőre vagy két év múlva megerősödöttén ül le az asztalhoz, hogy a jóvátételekről tárgyaljon. Vagy talán ép ettől fél Franciaország?